

Kuinka kirkon käy?

Ihmiset eroavat kirkosta. Kirkon jäsenet eivät usko, kuten kirkko opettaa. Papit eivät enää luota niihin asioihin, joista uskontunnustus puhuu. Näin julistavat sekä viimeaikaiset tutkimukset että kirkon alamäkeä avittava lehdistö kuukaudesta toiseen. Onko luterilainen kirkko menettämässä otettaan?

Kirkosta eroaminen on ollut viime aikojen takuuvarma puheenaihe seurassa kuin toisessa. Suomessa on herätty pohtimaan kirkon surkastumista. Kansankirkollisessa Pohjolassa jäsenkato ei ennen juuri ole vaivannut luterilaisia valtakirkkoja. Vuonna 2005 kuitenkin 33 000 jäsentä erosi Suomessa luterilaisesta kirkosta. Jotkut puhuvat eroamisbuumista. Etenkin vapaa-ajattelijat ovat kampanjoineet eroamisen puolesta. Olisiko se tehonnut? Monet katsovat, että kyse on laajemmasta länsimaille tyypillisestä ilmiöstä. Maallistuminen johtaa kirkosta eroamiseen.

Tilastot puhuvat sen puolesta, että kirkon säkistä on länsimaissa pohja auki. Hengellisessä emämaassamme Ruotsissa, jonka vallan aikana uskonpuhdistus tuli aikanaan Suomen puolelle, kirkosta eroaa runsaat 80 000 jäsentä vuodessa. Se on noin 1 prosentti jäsenkunnasta. Siellä kirkkoon kuuluu tällä hetkellä noin 77 prosenttia kansasta, kun meillä siihen kuuluu vielä noin 83 prosenttia.

Vuotaa kuin seula

Pohjolassa kaikki on pientä Lutherin omaan maahan Saksaan verrattuna. Siellä niin sanottuja evankelisia kristittyjä (maakirkkojen yhteenliittymä EKD) on noin 25 miljoonaa. Heistä luterilaisia on ilmeisesti jonkin verran yli puolet. Laskeminen on hieman tulkinnallista, sillä

historiassa tapahtuneen pakkounionin takia kalvinistit ovat jo sukupolvien ajan kuuluneet samaan liittoon. Evankelisista kirkoista eroaa Saksassa joka tapauksessa vuosittain lähes 400 000 jäsentä. Kun maassa on kansalaisia noin 83 miljoonaa, loppusaldo on suorastaan järkyttävä.

Saksassa on katolilaisia saman verran kuin evankelisia, eli noin 25 miljoonaa. Jäljelle jäävä suuri uskonnottomien joukko selittyy toisaalta maallistumisella, toisaalta Saksojen yhdistämisellä. Kun DDR liitettiin takaisin länteen, Saksaan tulla tupsahti lähes 30 miljoonaa kirkosta eronnutta tai muuten uskonnotonta.

Luterilaisuus on siten pienenevässä. Saksassa kirkosta lähtee noin 1,6 prosenttia vuosittain, Ruotsissa prosentti ja meillä noin 0,6 prosenttia. Suunta on yksiselitteinen. Eurooppalaisten pelko kirkkojen pienemisestä saattaa pian tarttua myös suomalaisiin piispoihin.

Vanhojen protestanttisten kirkkojen tilanne on samankaltainen niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissa. Englannista (Church of England) olemme saaneet pitkään kuulla, että kansa maallistuu ja kirkkoja myydään. Englannissa vain joka neljäs syntyneistä lapsista kastetaan.

Syitä sysissä ja sepissä

Mistä kirkosta eroaminen johtuu? Ateistit ja vapaa-ajattelijat haluaisivat nähdä tilanteen niin, että valistus on tuottanut länsimaissa hedelmää ja ihmisistä olisi tullut aatteellisesti ja perustellusti uskonnonvastaisia. Käytännössä asetelma on paljon maanläheisempi. Ihmiset lähtevät, koska heillä ei ole mitään henkilökohtaista syytä jäädä kirkkoon.

Suomalainen tutkimus kirkosta eroa-

misen syistä paljastaa, että eroajat eivät vetoa suuriin aatteisiin. 77 prosenttia lähtijöistä toteaa suurin piirtein vain sen, että kirkossa pysymisessä ei ole heillä mitään mieltä. He suhtautuvat kirkkoon välinpitämättömästi ja esimerkiksi kirkollisveron rahasumma, siis jokunen sata euroa vuodessa, on riittävä syy eroamiseen (Näin Niemelä, Kati (toim.), Vieraantunut vai pettynyt?).

Periaatteelliset syyt ovat lähtijöiden perusteluissa aivan taka-alalla. Kirkko-kriittisyys on perusteena vain yhdessätoista prosentissa lähtijöistä. Suomessa lähtijät ovat lisäksi enimmäkseen nuoria aikuisia, joiden elämäntilanteeseen sopii jäsenyyden tarkastelu ja miksei myös pieni taloudellinen etu.

Media haluaisi nähdä, että ihmisten kä-sitys uskonnollisuudesta vapautuu. Monen toimittajan mielestä uskonnollinen kenttä kirjavoituu ja ihmiset siirtyvät luutunees-ta luterilaisuudesta mielenkiintoisempien uskontojen pariin. Tutkimukset eivät tue tätä käsitystä. Aatteellisuus ei ole nyt kun-niassa eikä ideologia kiinnostaa etenkin nuoria.

Välinpitämättömyyden ehdoilla

Kirkosta eroavat ihmiset eivät liity va-paa-ajattelijoiden yhdistyksiin eivätkä to-dennäköisesti mihinkään muuhunkaan korkean profiilin aatteeseen tai uskon-toon. Sellaiset ajat on ohitettu jo 1960-luvulla. Lähtijöiden keskeisin asenne on välinpitämättömyys. Kirkon tilalle on tul-lut elämän karnevaali. Hurskauden korvaa etenkin nuorten kohdalla näköalaton bai-lauskulttuuri.

Keskeisin lähtemisen syy on välinpi-tämättömyys kirkon sanomasta ja ope-tuksesta. Uusi sukupolvi ei katso kirkon opetusten edustavan heidän maailman-katsomustaan juuri millään tavalla. He pitävät vanhempiensa uskonnollisen pe-rinteen jatkamista tarpeettomana.

Tilastot tosin muistuttavat, että nuo asenteet koskevat kaikissa maissa vain lähtijöitä, joita siis on meillä alle prosentti kirkon jäsenistöstä vuosittain. Yleisem-min ottaen Suomessa vielä 62 prosenttia ihmisistä ilmoittaa pitävänsä itseään us-konnollisena. Ruotsissa luku on enää 37 prosenttia. Tällaisten lukujen perusteella voi yrittää arvioida tulevaa.

Kuinka kirkon käy? Vastausten antajia on runsaasti ja ohjelmaehdotukset kil-pailevat ankarasti keskenään. Kirkon joh-dossa vaikuttaa esimerkiksi ryhmä, jonka mukaan ainoastaan kirkon avoin liberali-soituminen voi pelastaa kirkon. Luterilai-suuden täytyy heidän mielestään omaksua ympäröivän kulttuurin arvot, jotta se voi-si kelvata aikamme ihmiselle. Raamatun perusteella voidaan sanoa, että kirkkoa ei uudista mikään muu kuin evankeliumi. Mikään maailmassa ei nimittäin todista sen puolesta, että ihmiskunta olisi tul-lut paremmaksi ja pyrkisi rakkauteen sen paremmin kuin Paavalin tai Lutherin ai-koina. Rehellinen oman elämämme ja aikamme tarkastelu muistuttaa meille, että raadollisen ihmisen ainoa toivo tässä maailmassa on joutua kasvokkain Juma-lan kanssa. Jokaisen meistä täytyy pysähtyä sen Herran eteen, joka itse on totuus ja rakkaus.

Hengellisessä mielessä kirkolla on vain yksi sanoma. Kirkko julistaa synti-selle lahjoitettavaa evankeliumia, täyttä anteeksiantoa. Kukaan muu ei julista tätä. Kenelläkään muulla ei ole mielenkiintoa tarjota syntiensä tähden kadotetulle Kris-tusta, joka kantaa hänen syntinsä. Tämä sanoma ei muutu, ellei maailma muutu yhtäkkiä taivaaksi ja ihminen hyväksi. Niin kauan kuin elämme osallisina tästä ahneesta ja itsekkästä maailmasta, meil-lä ei ole muuta toivoa kuin Vapahtaja. Siksi kirkon uudistus löytyy ainoastaan hänen luotaan.

Timo Eskola